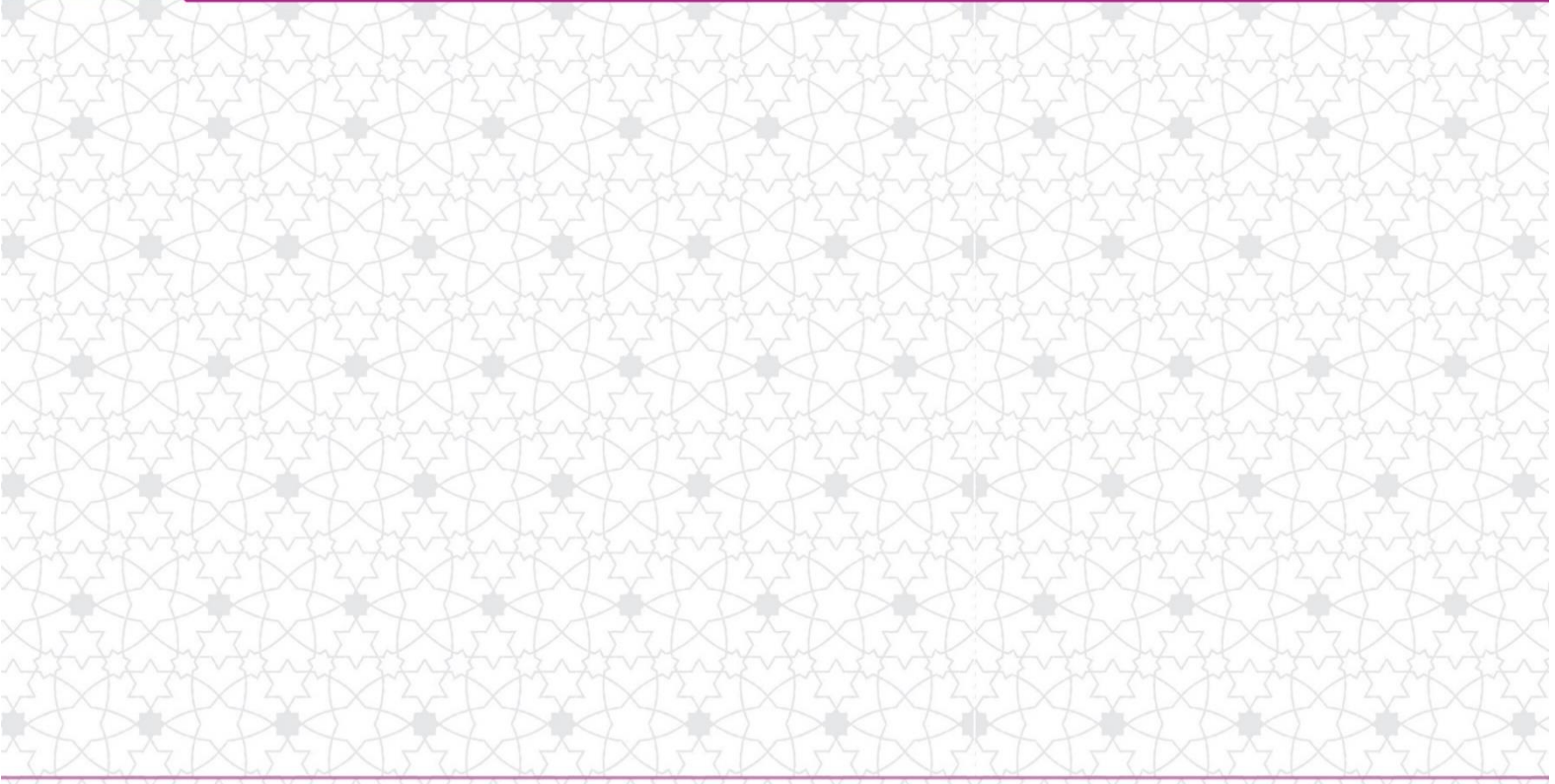

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۹): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۷۳۳

کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۹): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش

تهیه و تدوین‌کنندگان: مهدی مهدی، محبوبه محمدعلی

ناظران علمی: موسی بیات

ویراستار ادبی: پرند فیاضی

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۲. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
۳. دانشگاه فنی و حرفه‌ای
۴. دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی
۵. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور
۶. دانشگاه جامع علمی-کاربردی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	خلاصه مدیریتی.....
۳	مقدمه.....
۴	تبصره‌های ماده واحده.....
۵	اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی.....
۷	اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای.....
۹	برنامه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی.....
۱۲	تحلیل لایحه بودجه ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.....
۱۳	پیشنهاد‌های اصلاحی و الحاقی.....
۱۵	منابع و مآخذ.....

فهرست جداول

۴	جدول ۱. مقایسه تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.....
۶	جدول ۲. تغییرات اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی.....
۷	جدول ۳. مقایسه اعتبارات ۱۴۰۱ فصل آموزش فنی و حرفه‌ای در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲.....
۸	جدول ۴. اعتبارات دستگاه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی.....
۹	جدول ۵. ردیف‌های متفرقه بودجه ۱۴۰۱ که حذف شده‌اند.....
۹	جدول ۶. برنامه‌های ذیل فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه ۱۴۰۲.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۹): حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

چکیده

اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه ۱۴۰۲ نسبت به سال گذشته ۶۳ درصد رشد داشته است. در لایحه بودجه ۱۴۰۲ کشور، قلمرو فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی و برنامه‌های مربوطه روشن نیست و ضمن کاهش برنامه‌های ذیل آن، اعتبارات این فصل به محلی برای تأمین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌های دستگاه‌های مرتبط و غیرمرتبط تقلیل داده شده است. حذف اغلب اعتبارات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از محل تبصره‌ها، نداشتن ردیف در اعتبارات متفرقه و تأمین اعتبارات برنامه‌های آموزش نیروی متخصص و ماهر دانشگاه‌های تربیت دبیر شهید رجایی، فنی و حرفه‌ای و جامع علمی-کاربردی از فصل آموزش عالی، از دیگر نقاط ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ هستند. ارتقای شفافیت و انسجام‌بخشی به اعتبارات حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و تنفیذ اعتبارات حذف شده از قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ با توجه به تمدید ۶ ماهه قانون برنامه ششم توسعه، به‌عنوان مهم‌ترین راهکارهای اصلاح لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پیشنهاد می‌شوند.

خلاصه مدیریتی

در این گزارش لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بررسی و تحلیل شد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اعتبارات خود را از «فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی» دریافت می‌کنند و شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مهم‌ترین دستگاه‌های اجرایی این حوزه را تشکیل می‌دهند. مهم‌ترین تغییرات و نکات لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه فنی و حرفه‌ای نسبت به سال‌های قبل عبارتند از:

۱. اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی از نظر هزینه‌ای ۵۴ درصد و از نظر تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۹۲ درصد و در مجموع، ۶۳ درصد افزایش یافته است.
۲. مبنای تعریف فصل و برنامه‌های حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تغییر کرده و در اثر کاهش تعداد برنامه‌های این فصل، سهم آن از اعتبارات امور آموزش و پژوهش از ۸/۸ درصد در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به ۱/۲ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش داشته است.

۳. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، اعتبارات دانشگاه‌های تربیت دبیر شهید رجایی، فنی و حرفه‌ای، جامع علمی-کاربردی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به ترتیب ۲۶، ۲۶، ۱۳ و ۲۱ درصد رشد را تجربه کرده است اما اعتبارات دبیرخانه شورای عالی فنی و حرفه‌ای ثابت مانده است.

۴. اعتبارات برنامه یاددهی و یادگیری دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش که در گذشته از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی تأمین اعتبار می‌شد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به «فصل آموزش و پرورش عمومی» منتقل شده است.

۵. موارد اختصاص اعتبار از محل تبصره‌های بودجه به حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کاهش یافته است و در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱، مبلغ ۹۵۰۰ میلیارد ریال از محل جزء «۳» بند «ز» تبصره «۱» و مبلغ ۳۱ میلیارد ریال از محل جزء «۶» بند «الف» تبصره «۱۸» از اعتبارات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کاسته شده است؛ همچنین، اعتبارات تبصره «۱۴» به ردیف‌های ذیل دستگاه‌های اجرایی منتقل شده است که مقدار تغییرات آن مشخص نیست.

۶. فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی به محلی برای تأمین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های مرتبط (دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی) و دستگاه‌های نامرتبط (دانشگاه فرهنگیان و سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس) تقلیل یافته است.

۷. برنامه «آموزش نیروی انسانی متخصص» در دانشگاه‌های تربیت دبیر شهید رجایی، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و برنامه «آموزش عالی مهارتی» در دانشگاه فنی و حرفه‌ای ذیل «فصل آموزش عالی» قلمداد و از منابع این فصل تأمین اعتبار شده است که می‌تواند بستر انحراف این برنامه‌ها را از تربیت مهارتی به آموزش آکادمیک در اثر سرایت سیاست‌ها و قواعد حوزه آموزش عالی به این برنامه‌ها ایجاد نماید.

با توجه به اشکال‌های موجود در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پیشنهاد‌های اصلاحی و الحاقی زیر ارائه می‌شوند:

۱. تنفیذ اعتبارات تبصره «۱» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با توجه به نیاز به ایجاد، نوسازی و بازسازی هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از طریق افزودن عبارت «هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش» پس از عبارت «مدارس روستایی و عشایری» در بند «ک» تبصره «۱» لایحه بودجه ۱۴۰۲؛

۲. افزایش اعتبارات تجهیز و به‌روزرسانی امکانات و فضاهای کارگاهی آموزش فنی و حرفه‌ای با اختصاص حداقل ده درصد (۱۰٪) اعتبارات ردیف (۴۸) بخش اعتبارات متمرکز درآمد-هزینه یعنی «بهسازی و نوسازی فضاهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش» به تأمین تجهیزات کارگاهی هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و ده درصد (۱۰٪) از ردیف (۷۰) بخش اعتبارات ردیف‌های موردی یعنی «تعمیر و بازسازی فضاهای فیزیکی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و جهاد دانشگاهی» به بازسازی و به‌روزرسانی تجهیزات آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای در بخش اعتبارات ردیف‌های متفرقه (جدول ۹)؛

۳. تعیین سهم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اعتبارات جزء «۳» بند «ب» تبصره «۱۸» با الحاق تبصره زیر به ذیل این بند: «تبصره- پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات این بند به برنامه‌های مهارت‌آموزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در دستگاه‌های آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای اختصاص می‌یابد.»

۴. افزایش اعتبارات مربوط به تأمین، روزآمدسازی و ارتقای سطح فناوری تجهیزات و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از طریق اصلاح، تکمیل و تنفیذ بند «الف» تبصره «۷۵» قانون بودجه سال ۱۳۶۲ مبنی بر استفاده از درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات آموزشی فنی و حرفه‌ای در دستگاه‌های متولی این آموزش‌ها و اختصاص دو درصد (۰.۲٪) درآمدهای «منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال تملیکی» و دو درصد (۰.۲٪) درآمدهای مالیات شماره‌گذاری خودرو و ده درصد (۱۰٪) از عوارض شماره‌گذاری خودروهای وارداتی به این امر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ذیل تبصره «۹»- آموزش، پژوهش و فرهنگ (بخش اول احکام یک‌ساله)؛

۵. ایجاد محل درآمدی برای هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از طریق استفاده از فضاهای آموزشی و تجهیزات آن‌ها در اوقات بلااستفاده با افزودن بند «ن» به انتهای تبصره «۹»- آموزش، پژوهش و فرهنگ (بخش اول احکام یک‌ساله) به شکل زیر:

« بند «ن»- وزارت آموزش و پرورش مجاز است به منظور استفاده بهینه از ظرفیت فضاهای آموزشی و تجهیزات هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، از این امکانات در ساعات بلااستفاده نوبت بعد از ظهر جهت ارائه آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای و مهارتی به صورت آزاد با اخذ هزینه بهره‌برداری نماید. منابع حاصل از این فعالیت‌ها به عنوان درآمد اختصاصی تلقی شده و پس از واریز به خزانه عیناً به هنرستان مربوطه جهت تأمین تجهیزات و مواد مصرفی مورد نیاز و ترمیم حقوق هنرآموزان اختصاص می‌یابد.»

۶- کمک به تداوم ارائه آموزش‌های مهارتی غیررسمی رایگان از طریق اصلاح بند «ض» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کشور و سرایت دادن معافیت از پرداخت هزینه‌های برق، و گاز و آب به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی در صورت رعایت الگوی مصرف.

مقدمه

حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یکی از زیرنظام‌های آموزشی مهم در کشور است که فصلی از امور آموزش و پژوهش قوانین بودجه سالانه با عنوان «فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی» به این حوزه اختصاص دارد. سیاست‌های کلی اشتغال بر پیگیری مأموریت‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از قبیل آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و توأم کردن آموزش و مهارت تأکید کرده است^۱ و در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه نیز مقرر شده است سهم این نوع آموزش‌ها در نظام آموزشی کشور افزایش یابد^۲. شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به عنوان نهاد سیاستگذار حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به شمار می‌رود و دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، اجزای اصلی این حوزه را تشکیل می‌دهند. این گزارش، به بررسی و تحلیل لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اختصاص یافته است.

۱. بند «۲» سیاست‌های کلی اشتغال: «آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقاء توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آن‌ها».

۲. بند «۷۶» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه: «افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور».

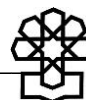
تبصره‌های ماده واحده

مهمترین تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و مقایسه آنها با بندهای مشابه در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. مقایسه تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

مقایسه	تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲	تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۱
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ حذف شده است.	-	جزء «۳» بند «ز» تبصره «۱»- وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی و تجهیز مدارس برای نوسازی مدارس و فضاهای آموزشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش و همچنین پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی) پنج درصد (۰/۵)
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، سقف تسهیلات برای مراکز فنی و حرفه‌ای تعیین نشده است اما عناوین دستگاه‌های مختلف حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آورده نشده است.	بند «ب» تبصره «۳»- تعهد بازپرداخت تسهیلات مالی خارجی مربوط به تجهیزات کارگاهی مراکز فنی و حرفه‌ای و آزمایشگاهی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های دولتی و آزمایشگاه‌های دولتی مستقر در پارک‌های علم و فناوری، برای تحقق مأموریت‌های فناورانه آنها و پنجاه درصد (۰/۵۰) از تسهیلات یادشده بابت تأمین ناوگان و تجهیزات شهری، از محل اعتبارات بودجه عمومی پیش‌بینی می‌شود.	جزء «۲» بند «الف» تبصره «۳»- دولت مجاز است با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر، برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها، مبلغ یک میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) یورو برای دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی با تضمین و بازپرداخت خود و یک میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) یورو برای هنرستان‌های وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.
در لایحه بودجه ۱۴۰۲، اعتباراتی برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مشخص نشده است.	-	تبصره «۱۴»- هدفمندسازی یارانه‌ها. طبق ردیف‌های ۱۵ و ۳۱ جدول مصارف این تبصره، سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور (۳۰۰۰۰۰۰۰)، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (۲۵۰۰۰۰۰)، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و شعب آن (۷۵۰۰۰۰۰)، واحدهای دانشگاه جامع علمی-کاربردی (۲۳۰۰۰۰۰)، مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی (۲۰۰۰۰) و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (۵۰۰۰۰۰۰) در مجموع بالغ بر ۵۰۵۰۰۰۰۰ میلیون ریال تأمین اعتبار شدند.
سقف اعتبارات کاهش یافته است و از طرف دیگر، موضوعات وسیع‌تری را شامل می‌شود که تنها بخشی از این اعتبارات ممکن است نصیب آموزش‌های مهارتی شود.	جزء «۳» بند «ب» تبصره «۱۸»- تا ده درصد (۰/۱۰) منابع مالی جزء «۱» بند «الف» می‌تواند صرف پرداخت کمک بلاعوض جهت انجام اقدامات نهادی و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار مشتمل بر به‌هم‌رسانی عرضه و تقاضای نیروی کار، حمایت از نهادهای تنظیم‌گر بازار کار، اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، اقدامات مرتبط با تسهیل‌گری در راستای تکمیل حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش، تقویت سازوکارهای نظارتی تحقق نتایج برنامه‌های تولید و اشتغال اختصاص یابد. (تا سقف ۳۱ هزار میلیارد ریال)	جزء «۶» بند «الف» تبصره «۱۸»- به منظور هدایت عرضه نیروی کار به سمت مشاغل و حرفه‌های مورد نیاز کشور، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و سازمان فنی و حرفه‌ای پنج درصد (۵٪) از این منابع را می‌توانند با ترکیب منابع بانکی به‌صورت تسهیلات برای اشتغال‌زایی فارغ‌التحصیلان و تجهیز و به‌روزرسانی کارگاه‌های آموزشی خود استفاده نمایند. (بالغ بر ۴۳ هزار میلیارد تومان)

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کشور؛ قانون بودجه ۱۴۰۱.

طبق جزء «۳» بند «ب» تبصره «۱۸»، تا ده درصد (۱۰٪) منابع مالی جزء «۱» بند «الف» این تبصره می‌تواند صرف انجام اقدامات نهادی و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار از جمله اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار شود که در صورت تحقق می‌تواند اعتباری تا سقف ۳۱ هزار میلیارد ریال را نصیب این حوزه نماید. با این حال، تخصیص این اعتبارات به شکل قطعی عنوان نشده است و احتمال عدم تحقق آن وجود دارد. در تبصره «۱۸»، چهار مورد مصرف برای جزء «۱» بند «الف» به صورت زیر مشخص شده است:

- جزء «۱» بند «ب»: تا سی درصد (۳۰٪) جهت پرداخت تسهیلات به برنامه‌های حمایت از تولید و اشتغال در سطح ملی؛
- جزء «۲» بند «ب»: حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) جهت پرداخت تسهیلات به برنامه‌های حمایت از تولید و اشتغال در سطح استانی؛
- جزء «۳» بند «ب»: تا ده درصد (۱۰٪) صرف پرداخت کمک بلاعوض جهت سیاست‌های به‌هم‌رسانی عرضه و تقاضای بازار کار و امور مرتبط با اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار؛
- جزء «۵» بند «ب»: بخشی از منابع مالی جزء «۱» بند «الف» به منظور پرداخت تسهیلات حمایت از تولید و اشتغال در مناطق محروم کشور.

جمع موارد مصرف ۴گانه فوق از ۱۰۰ درصد فراتر می‌رود که نتیجه آن ایجاد رقابت بر سر گرفتن اعتبارات است. علاوه بر این، احتمال تحقق آن در زمینه مهارت‌آموزی (موضوع جزء «۳» بند «ب») که به صورت غیرالزام‌آور با عبارت «می‌تواند ... اختصاص یابد» بیان شده است، محل تردید است.

اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی

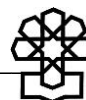
اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با کل اعتبارات حوزه آموزش و پژوهش در جدول ۲ آورده شده است.

(میلیون ریال)

جدول ۲. تغییرات اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی

شماره طبقه‌بندی	امور/فصول	جمع هزینه‌ای ۱۴۰۱	جمع هزینه‌ای ۱۴۰۲	درصد رشد	جمع تملک ۱۴۰۱	جمع تملک ۱۴۰۲	درصد رشد	کل اعتبارات ۱۴۰۱	کل اعتبارات ۱۴۰۲	درصد رشد
۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰	امور آموزش و پژوهش	۱.۷۶۳.۰۱۸.۶۲۲	۲.۸۴۳.۷۱۷.۹۶۷	۶۱	۸۵.۶۵۷.۳۲۰	۱۰۳.۵۷۸.۱۸۵	۲۱	۱.۸۴۸.۶۷۵.۹۴۲	۲.۹۴۷.۲۹۶.۱۵۲	۵۹
۱۸۰۲۰۰۰۰۰۰۰	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۶.۶۱۹.۹۰۰	۲۵.۶۵۷.۹۰۰	۵۴	۴.۶۱۵.۶۵۱	۸.۸۶۱.۲۹۰	۹۲	۲۱.۲۳۵.۵۵۱	۳۴.۵۱۹.۱۹۰	۶۳
	سهم فصل آموزش فنی و حرفه‌ای از امور آموزش و پژوهش	۰/۹۴	۰/۹۰	-۴	۵/۴	۸/۶	۵۹	۱/۱	۱/۲	۲

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

مقایسه اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که اعتبارات هزینه‌ای ۵۴ درصد، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۹۲ درصد و مجموع اعتبارات این حوزه ۶۳ درصد رشد داشته است. همچنین، سهم فصل آموزش فنی و حرفه‌ای از کل اعتبارات امور آموزش و پژوهش برای سال ۱۴۰۲ برابر با ۱/۲ درصد تعیین شده است.

البته شایان ذکر است که ما با دو مقدار بسیار متفاوت برای اعتبارات مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۱ برای فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی مواجه هستیم؛ مقدار اول، اعتباراتی هستند که در خود سند قانون بودجه سال ۱۴۰۱ آمده است و مقدار دوم، اعتباراتی هستند که در لایحه بودجه ۱۴۰۲، به‌عنوان اعتبارات مصوب سال ۱۴۰۱ ذکر و در جدول ۲ به آن استناد شده است. تفاوت این دو مبنا در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. مقایسه اعتبارات ۱۴۰۱ فصل آموزش فنی و حرفه‌ای در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ۱۴۰۱			اعتبارات هزینه‌ای ۱۴۰۱			عنوان
درصد اختلاف	در لایحه بودجه ۱۴۰۲	در قانون بودجه ۱۴۰۱	درصد اختلاف	در لایحه بودجه ۱۴۰۲	در قانون بودجه ۱۴۰۱	
-۸۷٪	۴.۶۱۵.۶۵۱	۳۴.۶۱۵.۶۵۱	-۸۸٪	۱۶.۶۱۹.۹۰۰	۱۳۷.۷۹۵.۴۳۴	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور؛ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.

اختلاف قابل توجهی که در اعتبارات سال ۱۴۰۱ فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در دو سند یادشده مشاهده می‌شود نشان می‌دهد که مبنای محاسبه این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تغییر کرده است و تغییراتی در تعریف این فصل و برنامه‌های ذیل آن اتفاق افتاده است.

اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای

مهمترین دستگاه‌های اجرایی حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای عبارت از شورای عالی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور هستند که تغییرات اعتبارات آن‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. اعتبارات دستگاه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اجرایی	هزینه‌های ۱۴۰۱	هزینه‌های ۱۴۰۲	درصد رشد	تملک ۱۴۰۱	تملک ۱۴۰۲	درصد رشد	کل اعتبارات ۱۴۰۱	کل اعتبارات ۱۴۰۲	درصد رشد
۱۲۷۵۴۲	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی	۱.۸۶۸.۱۹۰*	۲.۳۴۳.۰۰۱	۲۵	۲۳۶.۲۱۷	۳۰۷.۰۸۳	۳۰	۲.۱۰۴.۴۰۷	۲.۶۵۰.۰۸۴	۲۶
۱۲۷۷۶۰	دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۱۹.۵۶۸.۴۶۶**	۲۵.۴۹۰.۰۰۰	۳۰	۴.۱۹۶.۷۱۹	۴.۴۹۶.۹۱۷	۷	۲۳.۷۶۵.۱۸۵	۲۹.۹۸۶.۹۱۷	۲۶
۱۲۷۲۰۰	دانشگاه جامع علمی-کاربردی	۳.۵۳۵.۲۸۰*	۴.۰۰۹.۰۰۰	۱۳	۳.۰۴۹	۳.۲۰۰	۵	۳.۵۳۸.۳۲۹	۴.۰۱۲.۲۰۰	۱۳
۱۱۲۶۰۰	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	۲۰.۷۹۰.۰۰۰***	۲۵.۳۳۸.۰۰۰	۲۲	۲.۰۱۷.۰۶۶	۲.۱۶۷.۲۰۷	۷	۲۲.۸۰۷.۰۶۶	۲۷.۵۰۵.۲۰۷	۲۱
۱۵۴۶۰۰	دبیرخانه شورای عالی فنی و حرفه‌ای	۹.۹۰۰	۹.۹۰۰	۰	۰	۰	۰	۹.۹۰۰	۹.۹۰۰	۰
۱۲۷۵۹۳	وزارت آموزش و پرورش-خرید خدمات آموزش عمومی و برون‌سپاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش	۱۱.۵۳۰.۵۳۰	۱۳.۸۳۶.۰۰۰	۲۰	۰	۰	۰	۱۱.۵۳۰.۵۳۰	۱۳.۸۳۶.۰۰۰	۲۰

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.

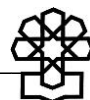
**از جمع اعتبارات هزینه‌ای، مصارف اختصاصی و تبصره (۱۴) در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کشور محاسبه شده است.

***از جمع اعتبارات هزینه‌ای، مصارف اختصاصی، ردیف‌های متفرقه جدول ۹ و تبصره «۱۴» در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کشور محاسبه شده است.

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کشور؛ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کشور.

مطابق جدول فوق، بجز دبیرخانه شورای عالی که اعتبارات آن نسبت به سال ۱۴۰۱ ثابت مانده است، اعتبارات مابقی دستگاه‌های اجرایی حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ افزایش یافته است. اعتبارات دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به ترتیب به میزان ۲۶، ۲۶، ۱۳ و ۲۱ درصد رشد داشته‌اند. همچنین شایان ذکر است با این که اعتبارات برون‌سپاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش به همراه خرید خدمات آموزش عمومی به‌عنوان ردیف مستقل ذکر شده است، اما آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش به‌عنوان یکی از زیرنظام‌های اصلی حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فاقد ردیف مستقلی ذیل دستگاه‌های اجرایی است؛ در نتیجه، برآوردی از اعتبارات کلی آن وجود ندارد.

در جدول ۷-۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، یعنی اعتبارات متفرقه، هیچ ردیفی مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای وجود ندارد. در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ دو ردیف زیر جزو اعتبارات متفرقه بودند که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شده‌اند.

(میلیون ریال)

جدول ۵. ردیف‌های متفرقه بودجه ۱۴۰۱ که حذف شده‌اند

محل	عنوان	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
اعتبارات متفرقه- جدول ۱-۷	دانشگاه فنی و حرفه‌ای- اعتبارات موضوع اجرای حکم بند «ذ» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه (ساماندهی مدرسین حق التدریس فنی و حرفه‌ای)	۳۹.۶۰۰	.	۳۹.۶۰۰
اعتبارات متفرقه- جدول ۹	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور- جهت خرید تجهیزات و مواد مصرفی	۲.۱۰۰.۰۰۰	.	۲.۱۰۰.۰۰۰

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

برنامه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی

مهمترین برنامه‌های ذیل فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه ۱۴۰۲ مطابق جدول (۶) است.

جدول ۶. برنامه‌های ذیل فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

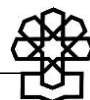
ردیف	دستگاه اجرایی	برنامه	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
۱۸۰۲۰۲۳۰۰۰	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	پژوهش‌های علمی، کاربردی، فناوری و فن‌آفرینی و تدوین استانداردهای آموزشی در حوزه آموزش‌های مهارتی	۸.۱۴۳.۲۰۰	.	۸.۱۴۳.۲۰۰
۱۸۰۲۰۷۳۰۰۰	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی برای گروه‌های هدف در مراکز آموزش دولتی و آموزشگاه‌های آزاد و پیاده‌سازی نظام صلاحیت حرفه‌ای با رویکرد آمایش سرزمین	۱۷.۱۹۴.۸۰۰	۱.۷۰۶.۲۰۷	۱۸.۹۰۱.۰۰۷
۱۸۰۲۰۷۸۰۰۰	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	برنامه حمایت از آموزشگاه‌های آزاد، ارزیابی و هدایت مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای با رویکرد تقاضامحوری و الزامات آمایش سرزمین	.	۲۷۸.۰۰۰	۲۷۸.۰۰۰
۱۸۰۲۰۸۴۰۰۰	سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی	برنامه راهبری و توسعه مشارکت در اجرای برنامه‌های تعلیم و تربیت با مجوز وزارت آموزش و پرورش	۳۱۰.۰۰۰	.	۳۱۰.۰۰۰
۱۸۰۲۰۷۶۰۰۰	وزارت آموزش و پرورش	برنامه یاددهی-یادگیری دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ارتقای بهره‌وری و الزامات آمایش سرزمین- تجهیز هنرستان‌های سراسر کشور	.	۳.۰۰۰.۰۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی	برنامه تربیت دبیر فنی مورد نیاز آموزش و پرورش مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	.	۳۰۷.۰۸۳	۳۰۷.۰۸۳

ردیف	دستگاه اجرایی	برنامه	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	برنامه اجرای دوره‌های تربیت معلم، دوره‌های آموزشی حرفه‌ای معلمان موضوع ماده (۲۸) اساسنامه و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت بلندمدت فرهنگیان مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	.	۱.۶۷۰.۰۰۰	۱.۶۷۰.۰۰۰
۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰	دانشگاه فرهنگیان	برنامه اجرای دوره‌های تربیت معلم، دوره‌های آموزشی حرفه‌ای معلمان موضوع ماده ۲۸ اساسنامه و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت بلندمدت فرهنگیان مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	.	۱.۹۰۰.۰۰۰	۱.۹۰۰.۰۰۰
۱۸۰۲۰۸۸۰۰۰	دبیرخانه شورای عالی فنی و حرفه‌ای	برنامه‌ریزی، راهبری و نظارت آموزش‌های مهارتی	۹.۹۰۰	.	۹.۹۰۰
۱۸۰۳۰۰۱۴۰۱- ۱۸۰۲۰۰۹۰۰۱	دانشگاه جامع علمی-کاربردی	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات-دانشگاه جامع علمی-کاربردی	.	۳.۲۰۰	۳.۲۰۰
۱۸۰۳۰۰۱۴۵۴- ۱۸۰۲۰۸۱۰۰۱	پژوهشگاه نیرو	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات- مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی صنعت آب و برق (کمک) ۱	.	۴۰.۰۰۰	۴۰.۰۰۰

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

علاوه بر اعتبارات برنامه‌های جدول فوق، در پیوست ۱ که شامل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است، ذیل ۲۳ ردیف نیز اعتباراتی جهت احداث آموزش‌سکده‌های فنی و حرفه‌ای و انجام تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات، برای دانشگاه فنی و حرفه‌ای در نظر گرفته شده است. درباره برنامه‌های ذیل فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نکات زیر حائز اهمیت هستند:

- اگرچه همانند سال‌های گذشته، «برنامه یاددهی-یادگیری دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ارتقای بهره‌وری و الزامات آمایش سرزمین» با شماره ۱۸۰۲۰۷۶۰۰۰ از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی تأمین اعتبار شده است، اما یکی از مهم‌ترین تغییرات صورت گرفته در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ آن است که این ردیف تنها بخشی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جهت «تجهیز هنرستان‌های سراسر کشور» را شامل می‌شود و عمده هزینه‌های جاری و تملکی برنامه یاددهی و یادگیری دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش در کنار شاخه نظری و دوره‌های آموزشی دیگر از فصل آموزش و پرورش عمومی با شماره ۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰ اعتبار گرفته است.
- «برنامه اجرای دوره‌های تربیت معلم، دوره‌های آموزشی حرفه‌ای معلمان موضوع ماده (۲۸) اساسنامه و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت بلندمدت فرهنگیان مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» مربوط

به تربیت معلم به صورت عمومی برای آموزش و پرورش بوده و ارتباطی با تربیت دبیر فنی برای هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش که دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی متولی آن است ندارد. از طرف دیگر، دو دستگاه دانشگاه فرهنگیان و سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور که با شماره ۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰ از طریق برنامه یادشده به آن‌ها اعتبار تخصیص یافته است، در زمره دستگاه‌های حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای به شمار نمی‌روند و محل اعتبارات مورد نظر باید به ردیف ۱۸۰۱۰۰۰۰۰۰۰ یعنی آموزش و پرورش عمومی تغییر یابد.

- دانشگاه فنی و حرفه‌ای کشور که یکی از دستگاه‌های اصلی ارائه‌دهنده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای عالی است و برای برنامه «آموزش عالی مهارتی» خود در سال‌های گذشته از ذیل فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی اعتبار دریافت می‌کرد، در لایحه بودجه ۱۴۰۲ از ذیل این فصل حذف شده و به ذیل فصل آموزش عالی منتقل شده است.
- دانشگاه جامع علمی-کاربردی نیز برای «برنامه‌ریزی، راهبری و نظارت بر آموزش‌های مهارت» نه از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی بلکه از فصل آموزش عالی اعتبار دریافت کرده است.
- در لایحه بودجه ۱۴۰۲، پژوهشگاه نیرو جهت برنامه «تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات-موسسه آموزش عالی علمی-کاربردی صنعت آب و برق (کمک)» به صورت مشترک از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی و فصل آموزش عالی تأمین اعتبار شده است که می‌تواند به منزله احیای موسسه آموزش عالی علمی-کاربردی صنعت آب و برق تلقی شود.

- به دو مورد از برنامه‌های دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، یعنی «آموزش نیروی انسانی متخصص» و «برنامه ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی، ورزشی و فوق برنامه دانشجویان» از ذیل فصل آموزش عالی اعتبار تخصیص یافته است. این در حالی است که طبق اساسنامه دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، این دانشگاه از نظر مالی تابع وزارت آموزش و پرورش است^۱ و به هیچ وجه مجاز به تأمین بودجه از فصل آموزش عالی نیست^۲. از طرف دیگر، گرفتن اعتبار تحت عنوان «آموزش نیروی انسانی متخصص» را می‌توان در تضاد با مأموریت اصلی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی یعنی تربیت دبیر فنی قلمداد کرد. از طرف دیگر، اعتبارات «برنامه تربیت دبیر فنی مورد نیاز آموزش و پرورش مبتنی بر ساحت‌های ۶گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» نیز صرفاً شامل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است و اعتبارات هزینه‌ای این برنامه از فصل آموزش و پرورش عمومی با شماره ردیف ۱۸۰۱۰۴۲۰۰۰ تأمین می‌شود که حاکی از نوعی درهم‌آشفته‌گی در برنامه‌های این دستگاه است.

- اگرچه «برنامه راهبری و توسعه مشارکت در اجرای برنامه‌های تعلیم و تربیت با مجوز وزارت آموزش و پرورش» با شماره ۱۸۰۲۰۸۴۰۰۰ ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی تأمین اعتبار شده است، با این حال، اعتبارات برنامه‌های «راهبری یاددهی-یادگیری دوره اول و دوم متوسطه هنر، فنی و حرفه‌ای و کاردانش» دستگاه‌های دیگری مانند دانشگاه‌های کردستان، سیستان و بلوچستان، زابل، دریانوردی و علوم دریایی

۱ ماده (۱۴) اساسنامه دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی: [دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی] تابع مقررات اداری و مالی وزارت آموزش و پرورش می‌باشد.
۲ تبصره «۲» ماده (۱۴) اساسنامه دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی: دانشگاه برای تأمین بودجه تحت هیچ عنوانی از ردیف بودجه مربوط به سرفصل آموزش عالی استفاده نمی‌نماید.

چابهار، ولایت و خلیج فارس از فصل آموزش و پرورش اختصاص یافته است که نشانگر تشتت در تعیین حدود و ثغور آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است.

تحلیل لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

با جمع‌بندی بررسی‌های انجام شده درباره ماده واحده، جداول و برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، نکات زیر به دست می‌آید:

۱. کاهش شدید اعتبارات از محل تبصره‌ها. اعتبارات آموزش فنی و حرفه‌ای از محل تبصره‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ هم به صورت کمی و هم به صورت کیفی کاهش یافته است. تعداد تبصره‌های مرتبط از چهار به دو عدد کاهش یافته است که تنها یکی از آن‌ها مشتمل بر صرف هزینه‌های جدید است. در مقایسه با قانون بودجه ۱۴۰۱، مبلغ ۹۵۰۰ میلیارد ریال از محل جزء «۳» بند «ز» تبصره «۱» و مبلغ ۳۱ میلیارد ریال از محل جزء «۶» بند «الف» تبصره «۱۸» از اعتبارات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کاسته شده است؛ همچنین، اعتبارات تبصره «۱۴» به ردیف‌های ذیل دستگاه‌های اجرایی منتقل شده است که مقدار تغییرات آن مشخص نیست.

۲. کاهش تعداد برنامه‌های فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی. تا سال ۱۴۰۰ ذیل فصل آموزش فنی و حرفه‌ای حدود ۳۰ برنامه مرتبط وجود داشت که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به ۱۰ برنامه کاهش یافته است. همچنین شاخص‌هایی مانند سرانه هنرجو برای دو گرایش فنی و حرفه‌ای و کاردانش در قوانین بودجه تعیین می‌شد که می‌توانست به شفافیت بودجه کمک کند اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ اثری از آن‌ها وجود ندارد.

۳. پراکندگی و مشخص نبودن قلمرو آموزش‌های فنی و حرفه‌ای. در لایحه بودجه ۱۴۰۲، موارد مصرف اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی به روشنی مشخص نیست و دستگاه‌های استفاده کننده از این فصل در ذیل دستگاه‌های سیاستگذار مختلف پراکنده شده‌اند؛ به عنوان مثال، با این که دو دانشگاه فنی و حرفه‌ای و جامع علمی-کاربردی به عنوان دو دستگاه مجری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی به شمار می‌روند، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ بیشتر اعتبارات خود را از فصل آموزش عالی دریافت کرده‌اند. از سوی دیگر، در قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به عنوان سیاستگذار این حوزه مشخص شده است و دستگاه‌های مجری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیز در آن احصا شده‌اند؛ با این حال، اثری از این تعیینات قانونی در لایحه بودجه دیده نمی‌شود و اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای از انسجام لازم و تعریف مشخص برخوردار نیست.

۴. تقلیل حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به تأمین تجهیزات و فضاهای آموزشی. در کل، چنین به نظر می‌رسد که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی به تأمین امکانات، تجهیزات و فضاهای آموزشی و کارگاهی فروکاسته شده است به این ترتیب که تنها اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی به عنوان یکی از دستگاه‌های حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای از فصل مربوطه تأمین شده است و اعتبارات هزینه‌ای آن ذیل فصل آموزش و پرورش عمومی لحاظ شده است. از طرف دیگر، دستگاه‌های غیر فنی و حرفه‌ای مانند دانشگاه فرهنگیان و سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور توانسته‌اند در قالب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای اعتبار بگیرند.

۵. جابه‌جایی محل تأمین اعتبار آموزش عالی مهارتی از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای به فصل آموزش عالی و ایجاد زمینه انحراف از مأموریت آن‌ها. برنامه «آموزش نیروی انسانی متخصص» در دانشگاه‌های تربیت دبیر شهید رجائی، دانشگاه جامع علمی-کاربردی و برنامه «آموزش عالی مهارتی» در دانشگاه فنی و حرفه‌ای ذیل آموزش عالی قلمداد و از منابع این فصل تأمین اعتبار شده است که می‌تواند بستر انحراف این برنامه‌ها را ایجاد نماید.

پیشنهاد‌های اصلاحی و الحاقی

با توجه به بررسی و تحلیل بخش‌های مختلف لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، پیشنهاد‌های زیر برای رفع اشکالات موجود و بهبود آن ارائه می‌شود:

۱. نظیر جزء «۳» بند «ز» تبصره «۱» در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، بند «ک» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ است با این تفاوت که سهم پنج درصد (۵٪) وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجائی حذف شده است. با توجه به پایین بودن سطح عملکرد اعتبارات در سال‌های گذشته و نیاز به ایجاد، نوسازی و بازسازی هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش پیشنهاد می‌شود در فهرست مصارف بند «ک» تبصره «۱» لایحه بودجه ۱۴۰۲، پس از عبارت «مدارس روستایی و عشایری»، عبارت «هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش» افزوده شود.

۲. در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، از محل هدفمندسازی یارانه‌های در تبصره «۱۴» بالغ بر ۵۰۵۰ میلیارد ریال برای حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تأمین اعتبار شده بود؛ در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، اعتباراتی از این محل برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مشخص نشده است. با توجه کمبود و استهلاک تجهیزات و کارگاه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای پیشنهاد می‌شود از محل اعتبارات ردیف‌های متفرقه سال ۱۴۰۲ (جدول ۹) حداقل ده درصد (۱۰٪) اعتبارات ردیف (۴۸) بخش اعتبارات متمرکز درآمد-هزینه یعنی «بهسازی و نوسازی فضاهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش» به تأمین تجهیزات کارگاهی هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی و ده درصد (۱۰٪) از ردیف (۷۰) بخش اعتبارات ردیف‌های موردی یعنی «تعمیر و بازسازی فضاهای فیزیکی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و جهاد دانشگاهی» به بازسازی و بروزرسانی تجهیزات آموزش‌شده‌های فنی و حرفه‌ای اختصاص یابد.

۳. برای جزء «۳» بند «ب» تبصره «۱۸»، موارد مصرف متعددی از قبیل انجام اقدامات نهادی و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار مشتمل بر به‌هم‌رسانی عرضه و تقاضای نیروی کار، حمایت از نهادهای تنظیم‌گر بازار کار، اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، اقدامات مرتبط با تسهیل‌گری در راستای تکمیل حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش، تقویت سازوکارهای نظارتی تحقق نتایج برنامه‌های تولید و اشتغال ذکر شده است در حالی که نحوه توزیع اعتبارات تخصیص یافته بین این موارد و سهم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تعیین نشده است. برای رفع این مسئله پیشنهاد می‌شود تبصره‌ای ذیل بند جزء «۳» بند «ب» تبصره «۱۸» به شرح زیر به لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ الحاق شود:

«تبصره- پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات این بند به برنامه‌های مهارت‌آموزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در دستگاه‌های

آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای اختصاص می‌یابد.»

۴- پیشنهاد می‌شود بند «الف» و «ب» تبصره «۷۵» قانون بودجه سال ۱۳۶۲ به صورت زیر اصلاح و تکمیل شده و در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به عنوان بند «ی»، «ک» و «ل» تبصره «۹»- آموزش، پژوهش و فرهنگ (بخش اول احکام یکساله) تنفیذ شود:

«ی- درآمد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، تعاون، کار و رفاه اجتماعی حاصل از فروش محصولات و تولیدات و یا ارائه خدمات در زمینه‌های صنعت، خدمات، کشاورزی، پزشکی و پیراپزشکی در بودجه هر سال برآورد و در بخش درآمد منظور می‌گردد.

ک- با توجه به نیاز به نوسازی و به‌روزرسانی آموزش‌ها و تجهیزات هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، مراکز و آموزش‌داده‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با سطح فناوری محصولات و خدمات بازار کار مقرر می‌شود دو درصد (۲٪) درآمدهای «منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال تملیکی» به شماره «۲۱۰۲۰۷»، دو درصد (۲٪) درآمدهای «مالیات شماره‌گذاری خودرو» به شماره «۱۱۰۵۰۸» و ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات محل «درآمد موضوع اخذ عوارض شماره‌گذاری بر خودروهای وارداتی که اولین بار شماره‌گذاری می‌شوند متناسب با میزان آلودگی و ارزش گمرکی آن‌ها» به شماره «۱۶۰۱۱۳» به این امر اختصاص یابد.

ل- همه‌ساله اعتباری معادل مجموع درآمدهای پیش‌بینی شده مذکور در بند (ی) و (ک) در ردیفی تحت عنوان «هزینه‌های خاص آموزش فنی و حرفه‌ای کشور» منظور و طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید صرف تأمین، روزآمدسازی و ارتقای سطح فناوری تجهیزات کارگاهی و تربیت مربی فنی و حرفه‌ای خواهد شد. ۵. جهت افزایش بازدهی استفاده از کارگاه‌ها و تجهیزات هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در اوقات بلااستفاده و درآمدزایی برای آن‌ها پیشنهاد می‌شود حکم زیر به عنوان بند «ن» به انتهای تبصره ۹- آموزش، پژوهش و فرهنگ (بخش اول احکام یکساله) افزوده شود:

«بند «ن»- وزارت آموزش و پرورش مجاز است به منظور استفاده بهینه از ظرفیت فضاهای آموزشی و تجهیزات هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، از این امکانات در ساعات بلااستفاده نوبت بعد از ظهر جهت ارائه آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای و مهارتی به صورت آزاد با اخذ هزینه بهره‌برداری نماید. منابع حاصل از این فعالیت‌ها به عنوان درآمد اختصاصی تلقی شده و پس از واریز به خزانه عیناً به هنرستان مربوطه جهت تأمین تجهیزات و مواد مصرفی مورد نیاز و ترمیم حقوق هنرآموزان اختصاص می‌یابد.»

۶. دوره‌های مهارتی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در مراکز دولتی آن به صورت رایگان به عموم کارجویان و متقاضیان مهارت‌آموزی ارائه می‌شود. با توجه به کاهش شدید اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور از بخش «سایر هزینه‌ها» که می‌تواند مشکلاتی را از نظر تداوم برگزاری دوره‌های مهارتی ایجاد نماید، پیشنهاد می‌شود با اصلاح بند «ض» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به شکل زیر مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی نیز در صورت رعایت الگوی مصرف از پرداخت هزینه‌های برق، گاز و آب معاف شوند:

«بند «ض»- کلیه واحدهای آموزشی مدارس دولتی وزارت آموزش و پرورش و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی در صورت رعایت الگوی مصرف از پرداخت هزینه‌های برق، گاز و آب معاف هستند. هر گونه اعطای معافیت غیر از این بند ممنوع می‌باشد.»

منابع و مآخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور.
۴. قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
۵. سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، ۱۳۹۴.
۶. سیاست‌های کلی اشتغال، ۱۳۹۰.
۷. اساسنامه دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، شورای گسترش آموزش عالی، ۱۳۷۹.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir